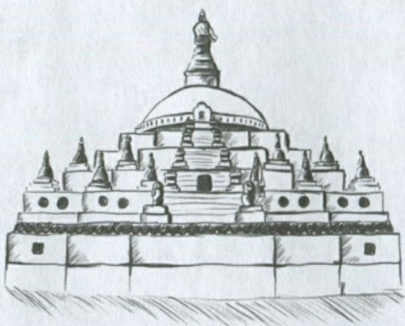

ЧИНГИС ГУРУЕВ

ЄЛНЄЖЄХ НОХМОН ДЄЯЄХ

Үндэр түрэлтэ Далай ламын гүн ухаан –
Үлзы сэдхэлэй, амгалан байдалай одо заяан.

Эхэ эсэгэ хоёроймнай захяа заабари –
Эгээл үнэтэй, эрдэни-зэндэмэни шэнги.

Аян замһаа бусаад гэртээ ерэхэдэ,
Аргагүй һайханаар угтадаг лэ Улаан-Үдэ!

Энхэ нютаг Хэжэнгэээ хэнэйшье дурдан энхэрмээр,
Энэ шүлэгүүдэйм ном бүтэбэл, бэлэг шэнгээр...

**СЭДЬХЭЛ
БОДОЛОЙ УЯНГА**

ХИЛЭЭМЭН ТУХАЙ ШҮЛЭГ

1

Харагты, хүнүүд, харагты, –
Хара талханай хилээмэн,
Бахархажа ханашагүй, сэгнэшэгүй,
Баян ургасын хилээмэн! –
Ядарал, зоболон соогууршые,
Ямбатай байдал дундууршые
Ажаллан, оролдон буйлуулха
Аминай хоол байхадаа,
Алирхан мэтэ арюуханаар
Амтатай үнэрөөр анхилна;
Наран мэтэ налархайгаар
Найрамдал саг батална.

2

Анхарагты, хүнүүд, анхарагты, –
Амтатай хүбриг хилээмэн,
Зүхөөд хаяшагүй, бузарлашагүй,
Заяа хубиимнай хилээмэн! –
Хүдөө нютагуудай дэбисхэртэшые,
Холын хотонуудай оршондошые

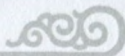

Эдхэжэ, эһээжэ болгодог
Эдээнэй зүйл байхадаа,
Эрмэлзэл мэтэ залиршагүй
Энхэ жаргал мандуулна;
Хүсэл мэтэ сухаришагүй
Хүгжэлтын зам дэбжүүлнэ.

3

Хүлисэгты, хүнүүд, хүлисэгты, –
Хүрьһэтэ газараа эдлэнгүй,
Сэхээтэнэй бодол сэдхэхэдээ,
Сэхэээ хэлэнэб, нюунагүйб,
Эрдэни-зэндэмэнитэ хилээмееэ
Энхэрнэлби үнэн зүрхэнһөө:
– Арад зоноймни хэшэг! – гээд,
Абаналби гартаа зохидоор...
Тайбан хабарай ерэхэдэ,
Таряашад орооһоёо таринал, –
Амидаралта хилээмэн хэтэдээ
Ажалша хүнэй гар соо, мэдэнэб!

ДҮРБЭН ТЭГШЭ ЖАРГАЛ

Буянтай аба, эжынгээ үршөөлөөр
Буряад орондоо хүн боложо мүндэлөөд,
Эдир багаһаа ажалда дүршэжэ,
Эрдэм үзэжэ, мэргэжэл олоһондоо,
Заршам жаяг баримталха гэһэн
Зан абариин заяа гэжэ сэгнэгшэб.

Булган талатай, хангай дайдатай
Буряад орондоо амидаран түбхинөөд,
Баруунай, зүүнэй соёлдо хүртэжэ,
Бахархал болгон, бэлигээ дэбжүүлээд,
Үндэр сэдьхэлээ нээжэ дэлгэхэдээ,
Үлзы жаргал гэжэ тоологшоб.

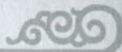
Бурхан шүтөөнтэй, соёмбын хүлдэтэй
Буряад орондоо эльгэлэн дурлаад,
Үндэһэн ёһо заншалаа һэргээлсэжэ,
Үүргэ, харюусалгань дээшэлһэй гэхэдээ,
Улас түрынгөө амидаралта үйлые
Улам хүгжэхын зүндэ хүртэн дууланаб.

Буурай холоһоо эб найрамдал мандуулһан
Буряад орондоо эхэ мэтээр хандажа,
Урлаг бүтээлээ нарилан тогложо,
Улад зонтоёо халуунаар харилсаһамни,
Эгэршэгүй зоригой һүр һүлдэ мэтэ
Энхэ жаргал энэл байгаа бэшэ юм гү?..

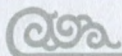

ГАРШАГ

СЭДЬХЭЛ БОДОЛОЙ УЯНГА

Хилээмэн тухай шүлэг	6
Дүрбэн тэгшэ жаргал	8
Бага наһан	10
Эхын сагаан буян	15
Театр	17
Хараа	19
Хорин табан жэлэй баяр	22
Хүн шанар	24
1993	25
Зүгнэл	26
Ногоон базаар дээрэ	27
Дэмжэлгэ	28
Үшүүхэн нургаал	29
Хүнэй юртэмсэ	30
Һунгагшын үгэ	33
Үймөөтэ үе сагта	34
Дэмы хүлээһэн зандаа	35
Аян замда ябахандаа	36

Зальбарал	37
Хүсэл	38
Сэдьхэл	41
Хэрзэгы үгэнүүд	42
Хүнэй нэрэ	43
Эхэ хүүгэд хоёр	44
Ном судар	45
Ойлгосын табисуур	46
Сагаан һарын амаршалга	48
Сагаалган тухай шүлэг	50
Халуун мэдэрэл	52
Байгалай долгинууд	54
Тэнгэрийн дуун	55
Дуушанда	57
Бахархал	59
Амар мэндэ, жабарта үглөө	60
Эбсэшэгүй сасуулга	61
Үтэлхын далай	62
Есенинһээ	64
Алтаргана	66
Намарай нэгэ үдэр, үгышые һаа – жаргал	68
Үнэн зүрхэнэй хүсэл	70

Дайнай үхибүүд	72
Дуһалхан	74

ТООНТО НЮТАГ ЁАЙХАН ДАА

Хэжэнгэ голойngoо эрьедэ	76
Эсэгэ	77
Зүгнэлтэйхэн бодол	79
Мандалта шэди	81
Эсэгынгээ дурасхаалда	82
Эрдэнитэ буурал хүгшэд	87
Үеэлэ аха	90
Тухатай байна!	95
Түймэр	96
Түүхэ домог мэтэ дурасхаал	99
Хүлэрэгтэдэ	101
Хабар ерэбэ	103
Алтан түрын найр	105
Бороогой үүлэнүүд	107
Түрүүшын алхамууд	108
Мүнхэ байгаалиин шэнжэ	109
Дурсалга	110
Урихан үзэгдэл	112

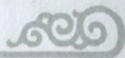

Талын сэсэгүүд	114
Харгыда	115

АРИУУХАН СЭДЬХЭЛ – ДУУН МЭТЭ

Эхэ Буряадни	118
Джарун Хашорай субаргын магтаал	119
Наран зулын эрдэни	120
Сагаалган	121
Сэдьхэлэй дуун	122
Энхэ даруухан жаргалнай	123
Үлзы хэшэгээ дэлгэнэбди!	124
Хани нүхэр	126
Залуу наһан	127
Үлгы нютаг Хөөрхэмни	128
Эрхэ тангил хүбүүмни	129
Дала наһанай далай	130
Багшын хургуули	131
Агуу габьяа	132
Хэбэд номхон Хэжэнгэ	133
Морин эрдэни	135
Ашата багшадаа	136
Эрдэмэй алтан гуламта	137

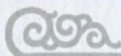

Зандан-Жуугай магтаал	138
Үлгын дуун	139
Эрээхэн зүрхэмни хайлахал	140
Үргэмжэтэй Хориин дуун	142
Гүнзэн-Норбо	144
Хуби заяан	146

ЭДИР ЗАЛУУГАЙ ДУРДАЛГАНУУД

Хэжэнгэ голой урасхал	148
Нүхын аршаан налгайхан	149
Саһан ороно	150
Бодол	151
Сэнгүү наһан	152
Намартаа	153
Хүхын дуута хүнинүүд	155
Аба, эжынгээ буянгаар	157
Хун шубууд	158
Боро хараан соогуур	160
Үдын халуунда	161
Урма баяр эршэдэнэ	162
Үбэлэй зураг	164
Талын хүгжэм	166

Эдир залуугай дуун	168
Найдал	171
Бодолойм алтан хараасгай	173
Эрэ зориг	175
Зургаатайхан хонишон	177
Хүбүүн үрийн үгэ	178

НАРАТА ДЭЛХЭЙН МАНДАЛ (ПОЭМЭНҮҮД)

Илалтын үдэр	180
Абгайхан	194
Буряад-Монгол	209

